

До назначеното от ректора на ВСУ „Черноризец Храбър” жури

Относно: изготвяне на РЕЦЕНЗИЯ за провеждане на конкурс за придобиване на образователна и научна степен „доктор” по „Международно право и международни отношения”-шифър 05.05.15.

ТЕМА на разработеният на самостоятелна подготовка дисертационен труд: „Международноправна регламентация на спасяването по море”.

АВТОР: Асистент ЕЛИСАВЕТА ГЕОРГИЕВА КАЛИНОВА–ПАНОВА

РЕЦЕНЗЕНТ: ИВАН СТЕФАНОВ ЛАЗАРОВ, Д-Р ПО ПРАВНИТЕ НАУКИ, СТ.Н.С. II СТ., ПРОФЕСОР НА ВСУ.

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

Предлагам на вниманието Ви така обозначената рецензия, като преди това бих желал съвсем пестеливо да представя и авторката на дисертационния труд.

Г-жа Елисавета Георгиева Калинова – Панова е завършила висше образование по специалност „приложна психология” във ВСУ и по специалност „право” в Икономическия университет гр.Варна и от 2000-та година е на учебно-преподавателска работа в Юридическия факултет във ВСУ. Асистент и преподавател е по учебните дисциплини „Международно публично право”, „Право на ЕС” и „Морско право”. Повече от пет години тя е научен секретар на Института по морско право и логистика. В това си качество участва активно в организирането на научни конференции и други мероприятия и е добре позната на варненската морска общественост.

Разработената рецензия е изпълнена в съответствие със Закона за развитие на академичния състав в РБ и изискванията и указанията на ВСУ.

1.Актуалност и значимост на дисертационния труд.

Избраният дисертационен проблем е със силно подчертана актуалност, която може да бъде илюстрирана в няколко направления.

Проблемът за спасяване на човешкия живот на море е ключов момент в историята на корабоплаването, когато се касае до неговата сигурност и безопасност. От средните векове насам, от когато се води статистиката на британското адмиралтейство до наши дни, средно на пет години имаме над 2000 сблъсквания на кораби със съпътстващите ги жертви. Свидетели сме през последните години на тежки аварии и жертви, особено в пасажерското плаване, където човешките жертви са многочислени. Една от най-тежките катастрофи със стотици жертви беше преди около 25 години в Черно море с пасажера „Адмирал Нахимов”.

В международен план се развива активна морскоправна дейност за противодействие на тези негативни явления, като трябва да отбележим дейността на Международната морска организация - ИМО (универсална организация на ООН в областта на корабоплаването) и обстоятелството, че през последните 50 години са приети повече от 10 универсални, междудържавни и регионални конвенции в тази материя и отделно голям брой двустранни междудържавни договори.

Проблемът за сигурността на корабоплаването и опазването на човешкия живот, респективно неговото спасяване вече надхвърля рамките на търговското и военно корабоплаване и става актуален с широк кръг дейности, свързани с използване на световния океан.

България също има пряко отношение към тези въпроси, за което свидетелствува участието ни в редица международни конвенции. Специални задължения произтичат и от участието ни в ЕС.

2. Съдържанието на представеният труд включва увод, три глави, заключение, библиография и приложения. В така избраното структурно

съдържание авторът е успял оригинално да поднесе изследователския труд. Тежестта на изследването е концентрирана в трите глави: първа – „Международноправна основа на спасяването по море“; втора – „Правомощия и отговорности на крайбрежната държава“ и трета – „Компетенции на държавата на знамето“.

Теоретичната основа на изследването се съдържа в първата глава, където намираме необходимите исторически основания за еволюцията на международноправната регламентация на материята.

Останалите две глави имат национално-специфичен и регионален нюанс.

Необходимо е да се обърне сериозно внимание на приложенията, от които голяма част касаят разпределение на районите за спасяване в Черно море и регионалните задължения на България в тази област. С научно приложно значение е приложение № 7 „Употреба на понятията „оказване на помощ“, „помощ и спасяване“ и „спасяване“ в Кодекса на търговското корабоплаване“. Това приложение демонстрира волунтарното отношение на нашия законодател към ползваните понятия, преценено през призмата на възприетата международна терминология.

Предложената библиография в рамките на 133 заглавия също има своите достойнства. Първо, тя отразява различните правни особености на различните правни системи, които пречупени през същността и съдържанието на различно говорящи страни може да води до скрито стълкновение на правното съдържание на понятията. Второ, библиографията показва, както историческото развитие на предметните отношения, така ни предлага и тяхното съвременно развитие. Това обстоятелство има съществено значение за развитие на нормативната ни материя.

Заслужава внимание приносния характер на дисертационното изследване. Приносът може да бъде категоризиран в няколко групи: **научен**

принос; научно приложен и законотворчески принос; учебно методологически принос; ефект.

Изследването е от социално-хуманитарен характер и приносът е обществено-мултипликационен, поради което не може да бъде остойносттаван.

Дисертацията се характеризира със своята интердисциплинарна насоченост, тъй като нейната международноправна основа е свързана с международното морско право като комплексна категория, включваща както публичноправна, така и частноправна материя с международен елемент. Предметните проблеми не са добре разработени в националната ни теория и нормативна уредба. По традиция, акцентът се е пренасял върху търговското мореплаване. Съвременното международно морско право (Конвенцията на ООН по морско право; Конвенцията по спасяването от 1989 г.) извеждат на ново по-високо ниво ролята и мястото на държавите в дейността по оказване на помощ и спасяване на море. Република България като участник в основните конвенции следва да приведе законодателството си със съответните международноправни разпоредби – нещо, което все още отбягва от погледа на теорията, законодателството и практиката.

Учебнометодологическият принос е свързан с преподаваната материя във ВСУ. Разбирането за интердисциплинарния характер е изцяло възприето от Морската академия на ИМО в Малта, където проблемите за сигурността и безопасността на корабоплаването и спасяването на човешки живот на море са причислени към морското публично право.

В своите разсъждения очевидно авторът се придържа към схващането за специфичен **морскоправен институт**, а неговото изследване се характеризира със свойствени особености. Първо, на лице е комплексна правна категория, тъй като съдържа елементи публичноправен (международен и национален) и частноправен характер.

3. Познавайки интересите на автора, неговата работа в Института по морско право и логистика, организираните от него мероприятия като научни конференции, дискуссионни кръгли маси, издателска дейност и други и преди всичко на предметната тематика мога да изразя увереност за неговата самостоятелна работа и постигнатите резултати.

4. Дисертационният труд се отличава със своите приноси, които вече бяха отбелязани. Същественото е, че тези приноси могат да бъдат и трябва да бъдат пред погледа на нашия законодател, практика, управленска сфера и теория, особено като се има предвид незавидната възраст на нашия търговски флот и възможността за нарастване на морски инциденти при участие на български кораби.

Така предложеното съдържание и комплексното разглеждане на проблемите дават приоритет на международнопублично правна насоченост на дисертационния труд.

Второ, имаме типично проявление на взаимовръзка и взаимозависимост между международното морско публично право, от една страна, и международното морско частно право, от друга страна, както и между международното морско публично право и националното (вътрешното-публично и частно) право.

Интересни са идеите на автора относно терминологичните различия в международноправната уредба и несъответствията с българската уредба, а така също и предложенията 'de lege ferenda'.

5. Авторефератът отразява вярно и коректно съдържанието на дисертационния труд.

6. На стр.129 и сл. авторът поднася информация за стратегията за дейности по търсене и спасяване по море на Република България, изготвена

и приета от ИА „Морска администрация“. Добре е ако разсъжденията на автора продължат и по отношение правната същност на тази стратегия и нейната релевантност по отношение на нашата специализирана правна уредба.

Също така по отношение на териториалната компетентност на ИАМА добре би било ако бъде отделено повече внимание на морските пространства на България и пространствата, върху които страната упражнява отделни суверенни права с оглед териториалната компетентност на ИАМА в материята по морското спасяване въобще. Тези две бележки имат за цел единствено познавателен характер и те в ни най-малка степен не занижават качеството и достойнството на дисертационния труд.

6. Във връзка с изводите и по-нататъшната регламентация в нашето законодателство на разглежданата материя авторът би могъл да постави дискусивно въпроса за характера на нашето морско законодателство - дали то да има кодификационен характер или публичноправната материя да бъде самостоятелно регламентирана, както е било в Царство България. Идеята се провокира, както от новите изисквания и тенденции в областта на сигурността и оказване на помощ на море, така и от нормотворческото изоставане в частноправната материя в мореплаването и регламентирането на други дейности при използване на световния океан и Черно море в частност.

Казаното до тук, подкрепя твърдението за научния и научноприложен характера на изследването. За качествата му допринася добрата теоретична подготовка на автора, неговото умение за търсене и поставяне на проблемите, тяхното дефиниране, анализи и заключения.

За оригиналността на дисертационният труд е достатъчно да отбележим два момента: първият е, че съвременната международноправната уредба на материята е сравнително нова; вторият,

нормативната ни уредба предхожда съвременните международноправни актове в областта на спасяването във времето на тяхното приемане. В допълнение можем да добавим произтичащите от ЕС специфични задачи и решения.

Изследването и неговото изложение е осъществено с подчертана правноезикова култура, в издържан стил и пестеливост на изказа и необходимата правна култура при общи и специални за материята познания.

Защитата на настоящата дисертация ще бъде **съществен принос за нашата морскоправна юриспруденция особено за осъвременяване на нашето морско право в областта на материята по оказване на помощ и спасяване на море.** Това е момент, който представлява съществена част от съпътстващия корабоплаването и други сродни дейности в световния океан по отношение на проблемите за тяхната сигурност и безопасност.

Запознавайки се обстойно и задълбочено с представеният от ас. Елисавета Георгиева Калинова – Панова разработен на самостоятелна подготовка дисертационен труд на тема : „Международноправен режим на спасяването по море” за получаване на образователна и научна степен на основание чл.6, ал.3 от Закона за развитие на академичния състав в РБ (нова, ДВ, бр.101, 2010 г.), установявайки, че са налице всички законови изисквания, предлагам на членовете на журито да присъдят на Елисавета Георгиева Калинова – Панова образователна и научна степен „доктор” по научна специалност „Международно право и международни отношения” – шифър 05.05.15.

Варна, 23.01.2012 г.

Рецензент: проф. Иван Лазаров